

За період своєї багаторічної праці, Р.Паунд сформував цілу плеяду своїх учнів та послідовників. До їх числа зокрема слід віднести в минулому членів Верховного суду США О.Холмса, Л.Брендейса, Б.Кордозо тощо.

Більшість його учнів по складу свого мислення були реформаторами, прибічниками перетворень в соціально-правовій сфері. В їх програму входило подолання формалізму в теорії і боротьба з консервативними поглядами на роль права в житті суспільства. Не випадково саме в надрах соціологічного підходу зародилися такі течії, як популізм, прогресизм, і "новий курс" часів правління президента США Ф. Рузвельта.

Ідеї соціологічної теорії права Р.Паунда не втратили своєї актуальності і на сьогодні, особливо вони є цінними в сучасних умовах проведення в Україні правових реформ.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОТВОРЧОСТІ У ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОМУ КОНТЕКСТІ

Шишко В.В.,

професор кафедри теорії та історії держави і права факультету з підготовки слідчих Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Минулі два десятиліття за своїми соціально-економічними та політичними наслідками виявилися доленосними. Україна утвердила себе як незалежна держава. Однак процес розбудови держави ще далеко не завершено. З перетворенням України на самостійну державу, побудова правової системи стала власною справою українського народу. Динамізм, притаманний сучасній цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства в усьому світі - все це потребує створення таких умов, за яких народ України став би нацією, яка, з однієї сторони, все більше прагне відкрити власну правову систему правовим процесам в світовому співтоваристві, а з іншої – зберігає самобутність своєї культури. У сучасних умовах великого значення набуває проблема правового забезпечення процесу державного будівництва в Україні. На вітчизняну правотворчість покладається особлива роль.

Сучасність ставить певні вимоги до правотворчості в Україні, вимагаючи врахування культурних чинників. Думається, що сьогодні набирають особливої ваги такі культурологічні аспекти правотворчості: онтологічний, гносеологічний, етно-соціальний, етичний, аксіологічний.

Онтологічний аспект правотворчості відображає способи розуміння, трактування культурних норм, які мають відношення до регулювання поведінки людини. У дослідженні онтологічного аспекту правотворчості існує проблема взаємодії культури, особистості і права. Тут спостерігається таке явище, як культурне запізнення, що має місце в тих випадках, коли нематеріальна (духовна) культура не встигає прилаштуватися до випереджувального розвитку матеріальної культури [1, с.281-282]. Це відбувається за умов, коли в суспільстві вже з'явилися технологічні винаходи, а культурної і соціальної адаптації до них не відбулося [1, с.283].

Гносеологічний аспект правотворчості відображає спосіб набуття нових знань про правові норми, виходячи з уже наявних культурних норм. Вважаємо, що такі знання набуваються виходячи з культурного потенціалу шляхом культурознавчого дослідження, культурних інновацій, культурних відкриттів, культурних винаходів, культурних реформ.

Важливим аспектом формування позитивного права є етно-соціальний, який ґрунтується на етнічній культурі. Під етнічною культурою розуміють певну організацію духовної, соціальної та матеріальної життєдіяльності і світосприйняття [4, с.185], сукупність рис культури, що стосуються переважно

повсякденної життєдіяльності, побутової культури [1, с.655]. Етнічна культура забезпечує передачу культурних норм (в тому числі й правових) із покоління в покоління. Етно-соціальний аспект формування позитивного права визначається, на наш погляд, культурною своєрідністю, культурним запозиченням, культурною дифузєю та культурними універсальними.

Наблизенням до етно-соціального аспекту є етичний аспект правотворчості. Етичні норми не рідко мають більшу силу й авторитет за правові. Зі зростанням кризи культури результати діяльності людини повинні піддаватись етичній експертизі. Етична експертиза повинна здійснюватись і в правотворчості. Якщо внесені культурні норми у позитивне право відстоюють переважно матеріальні, а не духовні інтереси, державні, а не суспільні, то це є ознакою ігнорування етичного моменту у правотворчості. Тому етика у праві не “скачується” на позиції консервативності, а навпаки, стає провідною.

Підсумковим аспектом правотворчості як феномену культури є аксіологічний, який відображає потребу в культурних цінностях, потребу використання культурних норм для моделювання правових норм. Без сумніву, така потреба існує та здійснюється, на нашу думку, шляхом культурного добору та культурного фільтру.

Отже, розбудова української державності вимагає проведення активних перетворень в багатьох галузях суспільного життя і особливо у культурно-правовій сфері. На вітчизняну правотворчість за цих умов покладається особлива роль, визначальним стає її культурологічний аспект. В умовах глобалізації розвиток вітчизняної правової системи не мислимий без культурного запозичення. Важливим для України вбачається, зокрема, запозичення культурних універсальї, закріплених в ряді норм Європейського союзу, та їх прищеплення на ґрунт української правової культури. Однак, для формування національного права слід здійснювати не сумарний відбір культурних норм, а лише тих, яких потребують інтеграційні процеси, оскільки поява небажаних культурних проявів у конкретній правовій нормі нівелює її цінність. Наявність потужного культурного фільтру позитивно сприятиме дифузії правових культур та розвитку національного права. Врахування взаємного впливу культури і права створить сприятливий ґрунт для удосконалення вітчизняного права.

Список використаних джерел:

1. Кравченко А.И. Культурология: словарь / А.И. Кравченко.— М.: Академический Проект, 2000.— 671 с.
2. Краткий философский словарь /Под ред. А.П. Алексеева.— М.: Проспект, 2000.— 400 с.
3. Новая философская энциклопедия: В 4 т.т. /Ин-т философии РАН, Нац. общ-науч. фонд. Науч.-ред. совет: предс. В.С. Степин, зам. предс.: А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А.П. Огурцов.— М.: Мысль, 2001.— Т.3.— 692 с.
4. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник /Укл. Піча В.М., Піча Ю.В., Хома Н.М. та ін. / За заг. ред. Пічі В.М.— К: Каравела; Львів: Новий Світ, 2000.— 480 с.

ФІЛОСОФСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРАВА

Михайленко Р.В.,

доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент

Сучасне суспільство є складним утворенням. Його розвиток залежить від розвитку багатьох компонентів. У загальному розумінні розвиток сучасного суспільства є результатом розвитку політичної, правової, економічної підсистем суспільства. Значну роль у цьому розвитку відіграє право. Саме